

СРПСКА

СЦЕНА

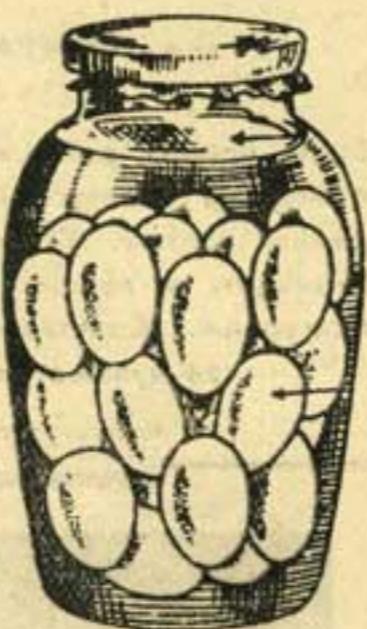
Elektrol

Најпоузданије СРЕДСТВО
ЗА КОНЗЕРВИРАЊЕ ЈАЈА

Свако добро јаје конзервирано у „Електрол“-у одржава се свеже једну годину и дуже.

200% штеди онај, који са „Електрол“-ом конзервира јаја за зиму.

Један пакет довољан за 120 јаја.

Главно заступништво и лагер:

Дипл. инж. МИХАИЛО С. БЕСАРАБИЋ - Београд

Вука Каракића 7 — Телефон 28-226

5136

ДОБРИХ
КЊИГА...
ДНЕВНО

динара библиотеки

„МАТЕЈА НЕНАДОВИЋ“

29-817 БЕОГРАДСКА 51

РОМАНИ - НАУЧНЕ - ДЕЧЈЕ - КЊИГЕ

СРПСКА СЦЕНА

ПОЗОРИШНИ ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ

— 16 новембар 1943 —

САДРЖАЈ

- Невидљиви диригент
- Премијера »Менехмак«
 - Изјава Владете Драгутиновића, редитеља
 - Изјава композитора Јосипа Славенског
- »Догорели кров« (пред нашу нову премијеру)
- »Холанђанин луталиџак« (поводом стогодишњице првог извођења)
- Тетеов институт Немачке академије

- Позоришне балешке
- Позоришна хроника
- Смрт Братољуба Глигоријевића

- Слике:
- Глумац античке комедије са маском (на омоту)
 - Сценерија »Менехмак«
 - Једна страна партитуре балета за комедију »Менехмик«
 - Сцена из античке комедије
 - Глумачка античка тоалета
 - Из античке комедије
 - Јосип Славенски
 - Томичић Галун Јелена
 - Јовановић Лаза
 - Анка Ђукић Влатковић
 - † Братољуб Глигоријевић

СРПСКА СЦЕНА ИЗЛАЗИ СВАКОГ 1. и 16. У МЕСЕЦУ

— ПРИМЕРАК 10 ДИН. —

СРПСКА

СЦЕНА

БРОЈ 4

БЕОГРАД, 16 НОВЕМБАР 1943

ГОДИНА III

Невидљиви диригент

Лаички свет погрешно разуме улогу редитеља у позоришту; најчешће је сматра излишном. Зашто би било потребно да неко ко није глумац, или није бар велики глумац, веже у једну уметничку целину људе којима је глума професија, и људе, поврху, који су у тој професији показали несумњива дара? То је недопуштене мешање у сувереност уметничког изражавања, већ довољно потврђеног, можда и мешање помало смешно.

Лаичком свету могу се допустити таква схватања. Редитељ није личност која се намеће пажњи публике. Напротив, опште је признато позоришно правило да је најбољи онај редитељ који се најмање осећа. Таква схватања, међутим, не могу се допустити и позоришном свету; а она су и ту укорењена. То, пре свега, долази отуда што је овде посреди „сукоб компетенција“, сукоб уметничке воље ансамбла, појединачне и опште, са уметнички такође индивидуалном вољом сама редитеља. А пошто модерна режија иде за тим да се ослободи сваког стилског шаблона, сваке „схеме“, пошто тежи да стил свакога комада проналази у његовој садржини и у његову духу, природно је што овај „сукоб компетенција“ двеју супротстављених уметничких воља добија, покатkad, и веома акутне облике. Јер, у природи је глумачког посла да се задржава на извесним утврђеним механичним формама и изразима, и да их, као „отисак рутине“, користи свугде онде где одједном пресахне врело правога надахнућа, где се „бело усијање“ претвори у тмуло пламсање жеравице под пепелом. Ако сад редитељ, као искусан зналац ове врсте духовнога стања глумчева, упорно прегне на то да ритам једне улоге подреди њену основном утиску, емоционалном, ономе који је једини правда, сукоб је неизбежан по природи саме ствари. Стога је прилично нормалан однос између редитеља и глумца однос узајамних мучитеља, и онда чак кад ансамбл служи као пример унутарње, уметничке, дисциплине, а редитељ важи као човек од такта и здравих живаца. Отуда и опште укорењено глумачко схватање да редитељева

функција траје само до поједиње генералне пробе, док је претстава искључиво глумчева — терен на коме његове уметничке способности несметано долазе до израза.

Оваква схватања редитељеве улоге погрешнија су, бесумње, од оних лаичких, утолико више што су опаснија. Правде ради треба рећи да су она присна само оној врсти глумаца чија је уображеност у обрнутој срапмери с њиховом даровитошћу. Даровит глумац, међутим, зна да му је редитељ најбољи и најсавеснији помагач при изради једнога карактера, и то и физички, у сценском простору и у односу на реквизиту која га окружује, и духовно, у односу на ансамбл у коме се креће и у односу на његова лична глумачка преимуштства. Као изграђивач сценске форме, редитељ стоји на својој кули мотриљи да би с ње могао одржавати пуну и непрекидну хармонију у свима оним елементима који компонују позоришну уметност, глумачким, сликарским, светлосним и толиким невидљивим уже сценско-техничке природе. Као онај који парофразира текст песничког дела на свој, редитељски, језик, редитељ је најинтензивнији посредник између песника и глумца, њихова најприроднија веза која критички сузбија сваку једностраницу, долазила она с ове или с оне стране. А сузбија је у интересу сценског утиска драме, која се, по речима Карла Хагемана, писца једне изврсне „Режије“, изражава у просторном односу једино као ритмично кретање.

Једна таква улога, природно, веома је незахвална, несамо због тога што јој се никад не аплаудира, него још више стога што никад не престаје, што траје све дотле докле се један комад игра. Отуда нимало не греше они који редитеља упоређују с диригентом, с неком осбитом врстом диригента који својим оркестром невидљиво диригује. Један оркестар, маколикоуважан, не може се замислити без диригента, ни онда чак у њему седе сами виртуози који сјајно владају својим инструментима. Како то, онда, може да иде један комад без свога редитеља, онога који му зна сваки покрет, сваки тон, сваки темпо једне фразе, сваку паузу, и сваку меру извесне улоге, свако њено дизање и свако њено спуштање? Они којима је редитељ потребан као диригент осећају његово присуство, иако је оно позоришној публици, можда, невидљиво, али у сваком случају равнодушно; а било би излишно и онда кад би било видљиво. Отуда модерна позоришна уметност не познаје преношење редитељских функција на некога другог: онај који је поставио известан комад, треба и да га води све дотле докле се игра. Редитељев пример бодри, даје потстрека, без обзира да ли он седи у својој фотелији, или стоји иза кулиса, као неки фантом. Али он и опомиње, у свим оним тренуцима клонулости који су природни код живих створења као што су глумци, подложних

толиким променама физиолошке и моралне природе. Опомиње, пошто критички мотри све што се дешава у сценском простору, да би пропуштено могао одмах сутрадан поправити, можда и у корист своје сопствене редитељске концепције којој се измакла извесна тонска нијанса, или известан покрет, извесна мимачка појединост, или симетричност извесне групације. Јер, не треба никад заборављати три основна начела савремене позоришне уметности: уметност позорнице је уметност ансамбла; а уметност ансамбла остварује се кроз стилизацију људи: глумити, вели Хагеман, значи приказивати стилизоване људе; најзад, утисак у позоришту увек је утисак групе.

Ритам кретања у сценском простору; логично везивање фразе са правим психолошким нагласком и тражење њене праве тонске боје; цео онај оркестар глумачких гласова који треба да се слију у једну музикалну целину да би оставили уметнички утисак; реке светlosti из пројектора или танка треперења полутаме — све су то елементи који пролазе кроз мозак и срце једног редитеља, док глумачки уобличава дати песнички текст. Цео тај посао овога невидљивог диригента толико је деликатан и толико важан за правилан развој једне сценске културе да се не може довољно оценити. Велик је културни задатак мајсторски убрзати у топле крвотоке живих људи тајанствена писмена једног песничког дела, пробудити их у живот са мртве хартије, па их, кроз пројекцију својих чулних пријемника, особито свога вида и свога слуха, кроз своју машту и кроз своја осећања, пренети на широке гомиле позоришне публике у циљу њена уметничког утиска.

Задовољство, које остаје од таквих многостручних напора, зове се — чиста уметничка савест.

Б. Јевтић

„МЕНЕХМИ“

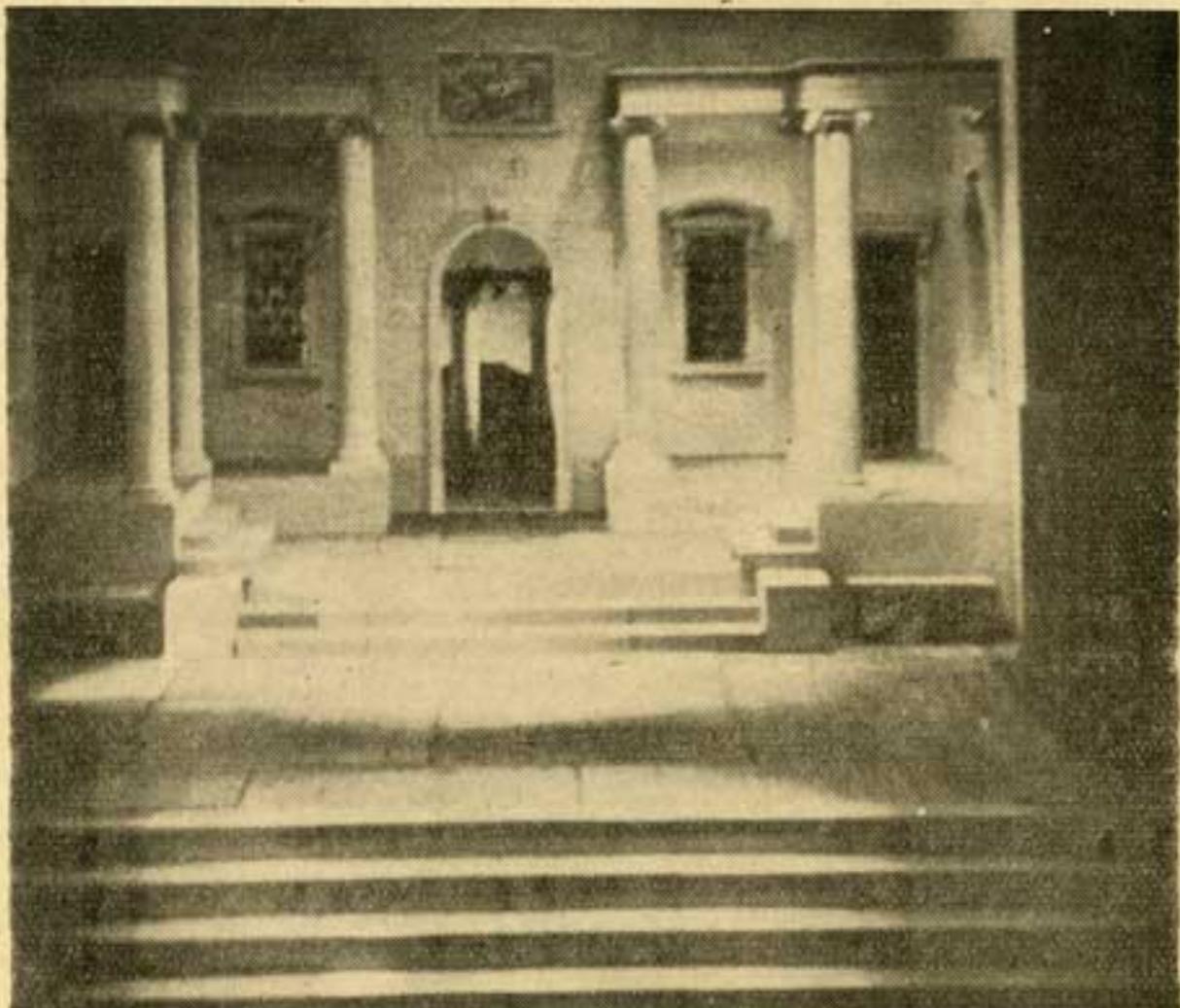
— Изјаве поводом премијере Плаутове комедије —

Изјава Владете Драгутиновића, редитеља

У своме описанном чланку који је поводом припреме „Менехма“ изашао у 12 броју „Српске сцене“ од 16 фебруара о. г., позабавио сам се дуже приказом своје идеје о сценској реализацији Плаутових „Менехмак“, у чисто информативном духу. Данас, пошто је приказ „Менехма“ морао бити одложен услед техничких тешкоћа, изложићу сад у крупним потезима, с

обзиром на скученост простора, основне елементе режиске концепције за приказ овога комада.

Раније сам већ рекао да сам после читања овога одличног античког комада решио да се не лађам никакве стилизације, већ да покушам реконструкцију једне античке претставе са свима њеним елементима, на основу документација које се могу прибавити у замашном обиму.

Сценерија „Менехма“

Поред разних историја и студија о античком театру, на то ме је нарочито нагнао један став из брошуре „О трагичном песништву и позоришту код Грка“ од д-ра Веселина Чакановића, преводиоца „Менехма“; тај став гласи: „Римска публика по квалитету својих осећања, далеко, далеко је изостајала иза грчке. Римски плебс уопште је показивао једну варварску апатију према трагедији, а комедија је могла да му се допадне тек онда када је деградирана и комбинована са најфриволнијим врстама римске драме — са такозваном ателаном и (римском) мимом.“

И збиља, како бисмо могли боље доћарати дух античког доба, него покушајем једне реконструкције? Сваки други начин био би индивидуалан поглед и осећање редитеља, коме би Плаутов текст био само сировина од које би он правио неку интелектуализовану прерађевину. Ја, међутим, сматрам да Тит Макије Плаут, највећи латински комедиограф, заслужује више обзира и пажета. Плаут, човек из народа, некадашњи обичан, груб радник који је окретао воденични камен, схватио је како се треба добром комедијом приближити маси. Он је умео да начини срећан компромис између драстичне забаве коју је маса императивно захтевала и добре, пристојне комедије која ће јој подићи укус.

У томе смислу и стилу, а у духу реконструкције, замислио сам и ја приказ Плаутове комедије „Менехми“, која је и поред своје двехиљадестогодишње старости, још увек млада, свежа и актуелна. Сходно идеји о реконструкцији једне античке претставе, прво ми се наметнуло питање интермеда, који су према

захтевима укуса римске масе обавезно чинили саставни део позоришне претставе. Ти интермеди састојали су се углавном од импровизованих мимичких игара, које су биле као нека врста данашњих „рапортак“ по каванским позориштима и нису имале никакве везе са комадом у чијим су се међучиновима приказивали, већ су у гротескном смислу претстављали „актуалије“ и „преглед ситуације“.

Тачно такве интермеди ми данас, свакако, не можемо реконструисати, нити би данашња публика могла такву претставу да схвати као целину. Али се, ради консеквентности у спровођењу идеје о реконструкцији, може учинити нешто слично у томе духу и стилу. Као у сваком комаду, тако и у Плаутовим „Менехмима“ има места у којима се ради континуитета акције у комаду препричавају догађаји који се не износе на сцену. Ја сам од тих причања начинио сценску акцију тиме што сам их употребио као сикже за мимско — балетске игре у гротескном стилу и у духу некадашњих „актуалија“ у римском позоришту, и пропратио музиком античког стила, боје и ритма коју је за овај комад специјално компоновао г. Јосип Славенски.

Тиме смо, надам се, испунили захтев интермеда у античком позоришту и, што је главно, нисмо примесом страних елемената (актуалија и рапортак) разломили Плаутове „Менехмак“, већ смо њиховим чиновима додали једну сочну, илустративну допунску спону. На тај начин су постигнути захтеви реконструкције.

Поред саме Плаутове комедије, која је још увек боља, ведрија, сочнија и доброћуднија од многих данашњих комедија, мислим да ће међуигре, које балет изводи у гротескном стилу, учинити нешто слично у томе духу и стилу.

>> МЕНЕХМИК <<

Музика за антички балет
(Узбурканог мора) Јосип Славенски

Rubato moderato (♩ = 88) 1943

хитарис (Sempre con Pathos)

10 15 20

Једна страна партитуре за антички балет у «Менехмима»

тескним маскама (лорфама) глумача који глуме саму комедију, претстављати специјалну драж и интерес. Исто ће тако бити нарочито занимљива и егзотична музика г. Славенског, изражена подражавањем античким инструментима који тако необично и чудно делују на ухо данашњега човека, али га брзо придобију. И, најзад, идеја реконструкције допустила нам је да и архитектонски конструишишмо античку позор-

ницу с њеним стубовима и раскошном пластичном орнаментиком и да, користећи покривени оркестар као подијум за мимско-балетске игре, бацимо за тренутак у васенак познате контуре просценијума београдског Народног позоришта.

Једном речју, трудимо се да створимо »античко вече«, које ће нам приказати позоришну претставу једног римског поподнева пре 2200 година.

Изјава композитора г. Јосипа Славенског

Јосип Славенски

Музiku за Плаутову комедију «Менехмик» као антички балет у шест слика и три мелодрама по музичком облику схватио сам као музички агон (такмичење) музичара (аутоиста и китариста) са мелизматиком и сукобљавањем разних хетерофних мелодија код кога избија хармонија према драмском збивању.

Помоћу данашњих модерних оркестарских инструмената саставио сам мали камерни оркестар од четрнаест музичара, да бих дао приближну звучну боју старогрчких инструмената и то комбинацијом енглеског рога и обое (аулоса). Помоћу дискретног кларинета средњи аулос; помоћу фаготе дубок аулос; са сординираним трубама дао сам салпинкс, а са сординираним кордама дао сам керас. Сем тога има и разних ударальки као тимпанон велики и мали и др.

Како рекох, музика је писана врло једноставно и прозрачно за мали камерни оркестар, те се према драмском збивању мења из дијатонског у хроматски или у енхармонски тетра-хорд (слушај: китарухарфу). Али због ритмичке и метричке разноликости и диригент и оркестар а нарочито балет, стављени су често пред невероватно тешким искушењима.

На пример: музика узбурканог мора мења се између $2+3+4+5+4+3$ четвртинског такта; игра робиња у $13/8$ ($5+5+3/8$) такту; игра робова са шесте тричетвртине и три осмине ($3/4 + 3/8$); игра хетера са $7+5+3/8$ и. т. д.

Из горе наведених разлога као и због дубоке старине, архаичности звукова, она делује као нова музика.

Теорија старе грчке музике добро је позната, међутим једва је остало неколико фрагмената мелодија који су често искоришћени од разних европских композитора. Ја сам из

тих разлога написао нове мелодије, музiku у духу антике, читајући, слушајући, напајајући се старогрчким песницима и философима. Музика је писана за преставу под ведрим небом са јасним звучним бојама, што би одговарало старојелинским обичајима у агоналном такмичењу музичара.

Јовановић Лаза
(нови члан београдске Опere)

„ДОГОРЕЛИ КРОВ“

— Пред нашу нову премијеру —

Комад г. Божидара С. Николајевића разликује се, по својој техници, од комада огромне већине наших писаца. У позоришном комаду је, од његова постања, радња главни састојак; заплет долази тек после радње. Та два својства претстављају основне елементе сваког позоришног комада. Тако је у целокупној светској драми; тако је и у нашој драми.

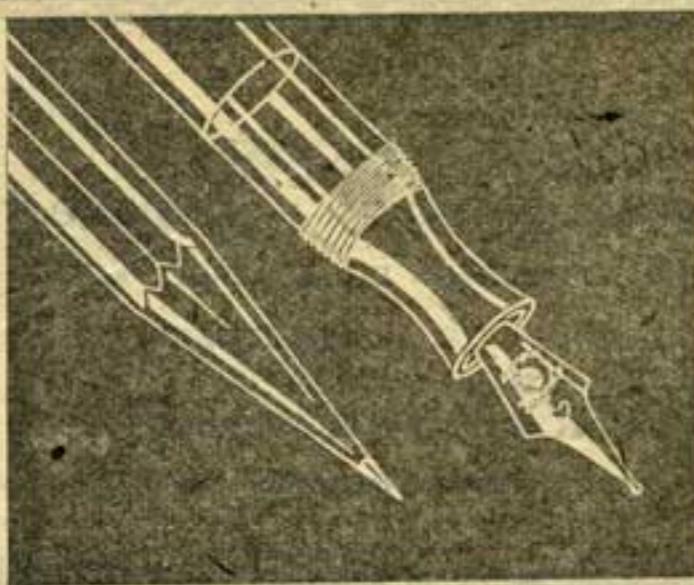
Међутим, пре добрих двадесет година, осетио се у целој Европи један покрет који је желео да драму на неки начин освежи, обнови. Нови драмски писци покушали су да значај радње умање у корист других елемената. Тако је, између осталих покушаја, постало и »позориште атмосфере«, »позориште штимунга«, »позориште ћутања«, како су га у неким земљама назвали.

»Позориште атмосфере« не иде за тим да радњу увећа, компликује, стави у први план. Оно се ослобођава радње, умањује њен значај, када је потпуно искључује. Лепота и величина те драме је у специјалној атмосфери која се ствара око позоришних јунака и у уобразиљама гледалаца. Има се утисак да је човек пренет у један зачаран свет у коме доживљује нешто што је скривено негде у дубини његова унутарњег живота, нешто што је део његове потсвести, његова несвесног живота, његова ишчилелог живота, или живота који се тек назира. Усто, то је позориште деликатнијих приroda, оних које за изражавање

својих осећања и мисли немају потребу за пуном речи, пуном бојом, целим акцентом. Они се изражавају полу-речима, наговештајима, наслућивањима. Позориште ове врсте има своју нарочиту лепоту. Оно се тешко игра, јер захтева префињене глумце. Оно се, исто тако, тешко приказује, јер захтева суптилнију публику. Али оно је једна нарочита лепота до које је наше покољење у своме развоју дошло — и оно због тога захтева и посебно поштовање.

Комад г. Божидара Николајевића припада овој врсти позоришта.

Г. Б. С. Николајевић је радњу свога комада ситуирао у Србију, у Београд, у београдску чаршију — али у једну посебну Србију, посебан Београд, посебну београдску чаршију. Једну Србију коју више нико не памти, и чију атмосферу реконструишимо на основу прича наших предака или писмених докумената савременика. Време у које се комад одиграва јесте време када је краљ Милан био дете и када су Србијом управљали намесници. То је доба којег се ни г. Николајевић не сећа. Г. Николајевић је савременик Јована Скерлића — ишао је са њим заједно у гимназију — а класа којој Јован Скерлић припада јесте класа која је била свесна дечачких сазнања у време када је краљ Милан већ у велико владао Србијом. Своје јунаке г. Б. С. Николајевић познаје, дакле, само по причајима која је у својој најранијој младости чуо у својој најближој околини. Ако је желео да пише »комад атмосфере« г. Ни-

Стручна оправка

МАЛИВ ПЕРА

свих система

„Механика“

Скадарска — бр. 1

Сезона је на прагу...

Имам разних готових
БУНДИ, примам прераде
по најсолиднијим ценама.

КРЗИНАР

Банчевић

Пашићева — бр. 3 I спрат
Тел. 25-919

Уредите Ваш стан, вилу, кућу и дућан

код Атеље-а за унутрашњу архитектуру фирме
РАДИВОЈЕ М. ТОДОРИЦА

Космајска — 35

Пажњо бициклистимо!

Ако нисте знали
Па са бициклом пали
Ту је стручњак стари
Механичар «ДУЛА МАЛИ»
Ваш бицикл да оправи
Браничевска три
У дворишту. Деђите сви

Прецисно механичарско радњо

Душан И. Стефановић

прецисни механичар
за стручну оправку би-
цикла, шиваћих маши-
на, грамофона и др.
БЕОГРАД, БРАНИЧЕВСКА — бр. 3
Усл. тел: 43-730

„ХОЛАНЂАНИН ЛУТАЛИЦА“

— Поводом стогодишњице првог извођења у Дрездини 1843. —

аветињској страхоти доносећи им
пропаст и смрт.

Из овога сујеверја испреда се
прича о једном таквом аветињском
брду који се морнарима указује у
разним појавама. Холанђанин, укле-
ти капетан тога брода, централна је
личност ове приче, која се у наро-
ду појавила око 1600, а сачувала се
у приповеткама о холанђанским
морнарима 17. и 18. столећа. Данас
се и не помиње, али у часу када је
несталла, јавила се у песмама и при-
поветкама многих песника и припо-
ведача прве половине 19. столећа.

У свим обрадама ове приче има
један мотив који је нарочито при-
вукao Рихарда Вагнера да јој да
своју нарочиту форму: проклетство
које прати овога јунака може да са
њега сађе само кроз љубав једне
жено која ће му бити верна до
смрти. Ова прича, коју је Вагнер
читао и слушао, пробудила је у ње-
му живу, неизбрисиву слику када је
на путовању из Риге за Лондон
његов брод захватила страховита
олуја, и одбацила га на норвешку
обалу, где је у бесу морских таласа
и завијању оркана слушао од нор-
вешких морнара језовиту причу о
аветињском броду и његовом та-
јанственом капетану. Мало времена
после тог путовања био је готов
текст за нову оперу, која по својој
композицији значи једну велику но-
вину у историји Вагнеровог драм-
ског стварања.

Вагнер се, наиме, овде тек пока-
зује као слободан и независан дра-
матичар. »Са Холанђанином почиње
моје песничко стварање, када ја

Томичнић Галун Јелена
(нови члан београдске Опере)

Ова опера биће у новој о-
преми и са новим снагама
изведена у београдском На-
родном позоришту по свој
прилици у току јануара као
јубиларна претстава.

Прича о Холанђанину луталици
је из народа, а никла је од пра-
исконских времена из народнога
сујеверја које је вековима живо на
обалама севернога мора. Бродови,
наиме, и њихови морнари потопље-
ни и покопани у дубинама мора,
васкрсавају у језовитим олујним но-
ћима и указују се морнарима у а-

НАМЕШТАЈ

СТИЛСКИ — УМЕТНИЧКА ИЗРАДА

ЛУСТЕРИ

кристал, бронза и ковано гвожђе у разном стилу.

УМЕТНИЧКЕ СЛИКЕ

Прима поруџбине за израду свих врста стилског намештаја, уређује станове, виле, хотеле, канцеларије и установе

„СРПСКИ ДОМ“

Трговина уметничког намештаја Смиљане Брковић

Вука Каракића ул. бр. 8 тел. 28-395

ОД ДАНАС

ИЗВОР	купује	СТАРИНЕ,
ИЗВОР	”	СТАРО ЗЛАТО
ИЗВОР	”	СТАРО СРЕБРО
ИЗВОР	”	БРИЛИЈАНТЕ
ИЗВОР	”	СТАРИ НОВАЦ
ИЗВОР	”	СТАРЕ СЛИКЕ
ИЗВОР	”	СТАРЕ ФИГУРЕ
ИЗВОР	”	И ОД ПРЕПРОДАВАЦА

ЗАПАМТИТЕ! да фирмa

„Топчидерски извор“

најбоље плаћа

ПАЛИЛУЛСКА ВР. 46 У ПАРТЕРУ — ТЕЛЕФОН 30-561
ПРЕКО ПУТА ПАЛИЛУЛСКЕ ШКОЛЕ

„БИЉАНА“

Ваше одело и хаљине
најбоље ће вам
**очистити и
обојити
БИЉАНА**

ЦЕНТРАЛА Св.Саве 16
ФИЛИЈАЛА
Мутапова 32

ПАЖЊА!

Вршимо брзу поправку
дрвене, кожне и гумене обуће

„АВАЛА“

Таковска — 39

Купујемо и продајемо:

Сервизе, порцелан
античке и уметничке ствари,
као и тепихе, злато и све
вредносне ствари.

На позив долазимо.

„СТРАЖИЛОВО“
трговина антиквитета

Кн. Михајлова — 39

усл. тел. 24-818

ДАМЕ!

Ако се решите да Вашу косу офорбате, то Вам препоручује салон „МАРТА“. Најбоље фарбање косе у свима нијансама као и специјалну трајну ондулацију добићете у салону „МАРТА“

Кр. Александра бр. 2

ОДЕЛА, КАПУТЕ, МАНТЛОВЕ
КОСТИМЕ, БЛУЗЕ, ХАЉИНЕ

КУПУЈЕ И ПРОДАЈЕ

МИЧВИ ОДЕЛА

Брана Д. Михајловић

Тел. 43-352

Кр. Александра 114

ЗЛАТАН НАКИТ И БРИЛИЈАНТЕ

старо злато, сребро, сервize, фотопапарате и додледе највише плаћа

„БАЛКАН“

у палати хотел „Балкан“ Призренска број 2. — Телефон 27-583.

Бициклисти!

Спортисти!

ПАЖЊА

Пре него што пођете куда Вашим бициклом

СВРАТИТЕ

у бициклистичку трговину

»Ждраплин«, Ђорђа Д. Дрљачинића-„Дрље“

Димитрија Туцовића ул. — 18, код подвожњака у Гробљанској ул.
тел. 27-151

Песостите Елитни ресторан „СРБИЈАНКА“

Гараџанинова — 9

ресторан точи најбоља и најодобранија пиња. Уз одличну музику најпопуларнијих Београдских снага уживањете у добром расположењу и севдаху. За добар провод гарантује Вам

Ресторатор

ДУШАН МЕДЕНИЦА (мали Душко)

Датум	Репертоар
понед. 29	На балетском часу 17 Балет у једном чину Волеро. Бал. поема од Равела
второк 30	17 Менехми Комедија у пет чинова
среда 1	17 Менехми Комедија у пет чинова
четврт. 2	17 Чаробни стрелац Опера у три чина
петок 3	17 Иабирачица Комедија у три чина
субота 4	17 Војки Опера у четири чина
шедеља 5	15 Смучаче на суву Смучарска комедија у три чина 18 Вечити иладожења Трагикомедија у пет чинова

»ХЕРМЕЛИН«

КРЗНА

Томислав Гогић

Београд

Кн. Михаилова — бр. 19

Тел. 23-130

НАКИТ
купље
ТРГОВИНА НАКИТА

„БУКУЉА“
Кр. Милана — 41а до Славије

КОЛОНИСКА ВОДА.

И Ви ћете колонску воду, парфемс.
брилјантине, орахово уље, пудре,
помаде и остале шминке купити најбоље и најефтиније, ако посетите парфимерију
Илије Н. Кустуровића, Кн. Михајлова 13 Тел. 21-237

Атеље
МИДЕРА и ПРСЛУКА

Graziosa

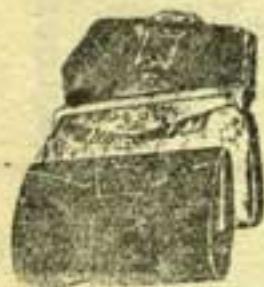
Највећи избор у материјалу.

Књ. Љубице — 8

Тел. 28-228

МИЛАДИНОВИЋ

КОЖНА ГАЛАНТЕРИЈА

ТАШНЕ, РУКАВИЦЕ, КОФЕРИ, НЕСЕСЕРИ, НОВЧАНИЦИ, ПОЈАСЕВИ

ЧИКИ ЉУБИЋИ — бр. 14-16

НАМЕШТАЈ

Посетите велико стовариште
СОБНОГ и КУХИЊСКОГ НАМЕШТАЈА

Саве Г. Стојковића

Кр. Александра 70

ЖЕНСКИ
ШЕШИРИ

и
УКРАСИ

ДУКИЋ

Француска 5 - до позоришта

„ФОТО-СЛАВИЈА“ — Мила Митровић
снима са пластичним познавањем анатомског
изражавања

Мила Митровић
анатомског
шумадијска — 9

ЗЛАТАН НАКИТ

И БОЉЕ АНТИЧКЕ СТВАРИ уновчићете по највишим
дневним ценама код фирме „СТОБИ“ угао Кр. Ми-
лане и Ресавске, улаз из Ресавске бр. 34. тел. 27-961.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ
у БЕОГРАДУ

У петак, 3. децембра 1943. године

Избирачица

Комедија у три чина с певањем и игром

Написао Коста Трифковић

Редитељ Владета Драгутиновић

Л И Ц А

Соколовић

Јела, његова жена

Малчика, њихова кћи

Савета, њихова нећака

Тимић

Ката, његова жена

Милица, њихова кћи

Бранко

Штанцика

Тошица

Јован, слуга

Михаило Васић

Евка Микулић

Олга Спиридоновић

Дивна Радић

Милорад Душановић

Зора Златковић

Гордана Гошић

Чеда Вук-Војиновић

Милан Поповић

Мирко Милисављевић

Милорад Игњатовић

Декор Мионира Денића

Костими Милице Бабић-Јовановић

Музiku написао и премио Војислав Илић

Кореографија игара Анатолија Жуковског

Вез из радионице Матић, Кн. Михајлова 17/1 и Теразије 28.

„ХАРМОНИЈА“

Теразије 12 тел. 25-794

Клавир, ноге, жице за виолине, платне
за саксофон и кларинет, калафонијум и све
друге музичке инструменте. Штимовање клавира.

КУПУЈТЕ СРЕБРЕ Д-КЛ.
ИЗ НАЈВЕЋЕ И
НАЈСРЕГНИЈЕ
КОЛЕКТУРЕ

БРАБА ВАСИЋ
БЕОГРАД • ЦВЕТНИ ТРГ

Пажња!

ПРОДАВЦИМА ЗЛАТНОГ НАКИТА

Не продјите ни једног парчета Вашег златног на-
кита, драгог камења и златних зуба, док потпуно
не би били упућени у њихову стварну вредност.
Зато ако већ продајете понудите свима
купцима а на послетку у Вашем је интересу пону-
дите и познатој фирмама -ВРДЧАР- која ће Вам пла-
тити одмах по највишој дневној ценама, или ће Вам
бесплатно и стручно проценити

„ВРДЧАР“ — Београд, Палилулска улица — бр. 6
Тел. 8-206 — Адвокатска пијаци

ЈОВАН ФРАЈТ-БЕОГРАД

СВЕ МУЗИКАЛИЈЕ (НОТЕ)
И МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Ресавска (б. Франкопанова) 5. Тел. 21-493

„КОЛУБАРИ“ КУПУЈЕ:

Трговина старија, антички, злато, сребро, на-
тета и старог накита, кит, сатове, кри-
Пријепољска 13 тел. 24-386 стал, порцулан
керамику, текстиле, античке ствари, у-
метничке слике и др.

Плаћа најбоље по најбољим дневним ценама.

Првокласне кофере, ташне,
новчанице и појасеве

ДОБИЋЕТЕ

у новоотвореној радњи „БОЈАНА“

Књ. Љубице — 6.

ДЕЧИЈЕ ИГРАЧКЕ

најлепше и најефтиније купићете у највећем избору
(продаје и на велико) код фирме

Илија Н. Кустуровић Кн. Михајлова — 13. тел. 21-237

БРИЛИЈАНТЕ, златан накит, кристал, сервize, есцајге, —
као и друге ствари од вредности — најповољније ће те купити и
продати, ако се обратите трговини антиквитета:

„ВАРДАР“ Македонска (б. Поеикареов) — 28 тел 21-062 и 27-043

ДАМЕ!

тражите свуда одликоване пре-
парете „CHARME“

КРЕМ, ПУДЕР И РУЖ

тел. 37-382

МАСАЖ СТРУЧНА
ЛИЦА И ТЕЛА

ДЛГОДЛЯШО ПРИСА СИ АКИРИМИ

Највеће изборнице — бр. 3 у сутерену

ДАМЕ!

Посетите новоотворену КРЗНОВОРСКУ
РЕДЊУГДЕ НЕ ВАМ СТРУЧНИ РАД ПРУЖИТИ
ГАРАНЦИЈУ И САВРШЕЛУ СОЛДАНОСТ.

Бивши мајстор фирмe

Кукулидес и Сакаларис

КРЗНДАР МАЈСЕНКО МИРИЋ
Чина Љубична бр. 14 и 16 у пасажу

После претставе свратите у реновирани и поново отворени локал
„ЧИЧА ИЛИЈА“ (иза позоришта), где поред осталих пева и
сопственица локала г-ђа Смиља Тодић. Точе се најбоља
жупска вина. Скадарска — 26

ЛИКЕРЕ, КОЊАК, РУМ, ВЕРМУТ „ROYAL“
тражите у свим трговинама.

Фото-апарате
догледе, сервизе
и сву бољу робу највише
плаћа позната фирмa
„ХУМ“ Балканска 13
испод кафана „Србија“ - тел. 25-370

СРЕБРО
купује
„КРАЈИНА“

Македонска (б. Поеикареов) — 27

Чараше
шенске
и мушке
стручно опрдавља
„Босанска Вила“
Чика Љубинић 14

Златне зубе, брилијанте,
сатове и све врсте злата
и златног накита

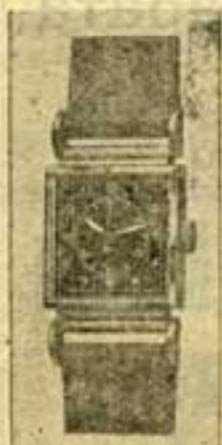
ако већ продајете или купујете, у Вашем је интересу да
то учините преко стручне фирмe „ВЕЛЕС“. Сваки рад
вршимо без конкуренције по дневној цени. Влато и на-
кит купујемо и од свих препродаџаца. Запишите ад-
ресу јер је у Вашем интересу.

Фирма „ВЕЛЕС“

Пашинева бр 25 II спрат. Тел. 30-556

Рад сваког дана од 8 до 19 часова

Власник **Бора Цветковић**

„СТОКАНОВИЋ“

купује и најбоље плаћа све, све, све,
што је од текстила од најпоцепа-
нијег до најновијег: одела, веш,
женске хаљине, ћебад. Нарочито
добро плаћа ћебад.

„СТОКАНОВИЋ“

Краља Александра 127 — иза угла

Услужни тел. 40-341

МОДЕРНО РУБЉЕ
„ДАРА“

ДАРИНКА ВЕЛИСАВЉЕВИЋ

Кнез Михаилова ул. — 19
пасаж

Прима на израду мушки, женско и креветско рубље

Лепоту и свежину
одржавете

Употребом
ПРЕПАРАТА ИЗ ПАРФИМЕРИЈЕ

„СЛАВИЈА“

Кр. Милана — 45

ПАРФЕМИ НА ГРАМ
у свима мирисима
по умереним ценама

РАДИО - ТЕХНИЧКА
РАДЊА

„СРЕМ“

врши све оправке

радио - апарат

солидно, прецизно
и јефтино

Миловановић и Вишњић

Власник

Првослав Вишњић

Кр. Александра — 144

Тел. 43-822

ВЛЖНО ЗА ДАМЕ
ИЗРАДА СВИХ ВРСТА ВЕЗОВА ЗА
ХАЉИНЕ, ДАМСКОГ ВЕША, МОДЕР-
НИ ПЛИСЕ, ПРЕВЛАЧЕЊЕ ДУГМЕТА

РМАТИЋ
Кн. Михаилова 17.
Теразије 28.

ДАМЕ!

Колонску воду и парфем
у свим мирисима предратног квали-
тета препоручује парфимерија

РАЈКА Ј. РАМОВША

Кн. Љубице 18

СТРУЧНО И БРЗО

вршимо све оправке КИШОБРАНА

Змаја од Ноћаја — бр. 13

Ал. Ненадовића бр. 2 I спр. десно

„РАДЕ НЕИМАР“

Драгољуба Добричића

Продаје: палате - куће
виле, плацеве - фабрике

Београд, Кр. Милана 20 тел. 27-796

више нисам писац либрета, већ песник» — каже он у свом спису «Поруке мојим пријатељима».

Фабула ове опере је у најкраћим потезима ова: Холанђанин за време једне страховите олује није могао да уплови у луку. Видећи да је свака људска и божја помоћ немогућа и узалудна, он зазове у помоћ пакленога духа, али га Бог због тога прокуне, да вечито лута морем и да узалуд чека смрт све до страшнога суда. Ипак после многих година тешког лутања нађе он милост код Господа. Један анђело уз престо божји приступи Господу и испроси од њега да дозволи измученом створу да сваке седме године приђе обали и тражи жену која ће му бити верна до смрти. Нађе ли је, да буде ослобођен смрћу на веке. Холанђанин силази сваке седме године на копно и после дуга тражења и лутања намери се на Сенту, дивну и племениту кћерку капетана норвешког Даланта. Управо на дан зарука Холанђанин посумња у њену верност и хоће да бродом отплови. Али Сента долети на обалу мора и баца се у море и налази смрт у морским таласима. Била му је верна до смрти. У то се види на далекој пучини како Холанђанинов брод тоне заједно са својим капетаном у дубине морске.

*

Ова Вагнерова драма је потпуно плод Романтике. Она је то у првом реду по материјалу који обрађује, а најзначније дело немачке Романтике је ваканс германскога митоса. Поред тога, Рихарду Вагнеру је са Романтичарима заједничко и живо осећање природе, која је у романтичкој фантазији сва пуна духовних бића: духовна брда, шума, вода и облака. Као и сви Романтичари, и

Вагнер је сву природу прожео и о-духовио догађајима људскога живота и открио тајанствену душу свију ствари.

Анка Ђукић Влатковић
(нови члан београдске Опере)

Тако је и његов «Холанђанин» судбинска песма расрћенога мора, преко чијих таласа летећи плаши морнара уклета лађа са црним јарболима и крвавим једрима.

Али Рихард Вагнер превазилази Романтичаре у цртању људске душе и у томе се приближује класичарима, нарочито Гетеу. Драма Вагнерова је скроз психолошка и чисто човечанска, отвара нам поглед у тајанствене дубине људске душе и тиме је у своме лиризму врло близка грчкој трагедији и Гетеовој класичној драми. Обоје претстављају опште и једноставне типове и вечите идеје човечанства.

Једна од тех великих и племени-

тих идеја које траже жртве живота, изражена је у карактеру Сенте, добром анђела мученика човека за кога се она жртвује. У њеној љубави према Холанђанину уздиже се она до љубави која постаје самилост велика и дивна у своме по-жртвовању. Чиста и велика, она не тражи своју сопствену срећу, већ себе жртвује за спасење мученика човека.

Али ова драма није само психолошка, већ је у великој мери и симболичка. Она је израз велике, горуће чежње за миром у олујини живота. Вагнер ју је нашао најпре у причи о паћенику Одисеју, а затим у Хришћанству које не познаје земаљске домовине, и у причи о Вечитом Јуди, који чезне за смрћу или умрети не може.

Први пут је Вагнер овде истакао проблем спасења. Све његове доцније драме у својим јунацима, почев од Холанђанина и Танхајзера,

па до Вотана и Тристана, Амфортаса и Кундри, сви траже пут до праве среће и налазе га напослетку у једном спаситељу. Тако Холанђанина спасава Сента, у својој љубави до смрти, Танхајзера Јелисаветина жртва, Вотан и богови Валхале помоћу Брунхилде, Амфортас и Кундри врлином чистога Парсифала.

*

Потребно је поменути и то, да Вагнер овде први пут износи на позорницу причу која је носиоц човечанских осећаја, а коју је он лично осетио и у којој је он сам патио. Тиме је био у стању да народној причи улије снажан и интензиван живот који је био роживљен и крвљу запечаћен. Стога је и казао Франц Лист у једном својем напису о «Холанђанину», да нема песника који је тако страшан фантом у језиво мрачној ноћи човечанству показао.

Др. Винко Витезица

Из античке комедије
(Мозаик у Помпејима)

ГЕТЕОВ ИНСТИТУГ НЕМАЧКЕ АКАДЕМИЈЕ

За последње пола века све се више и више разводњавала западњачка култура, а њоме су извесне државе и безобзирно трговале, тако да је изгубила своју ранију неприкосновеност. То ипак не значи да је ветар одувао културне тековине нашег континента, јер и најзабринутији посматрачи европског духа са зебњом посматрају европске културне тековине и сматрају да култура с времена на време прелази на цивилизацију, из које се опет кристалишу нова културна дела. Освалд Шпенглер одвише је снажно деловао на европски духовни живот да би остало без реакције. Израз те реакције огледа се у раду Гетеова института у Минхену.

Између минхенске Триумфалне капије и пространог Енглеског врта налази се тихи део града. Архитектонски лепе куће и добро неговани вртови одају да овде живе добро обезбеђене породице. Ушли смо у једну од старих минхенских патријатских кућа, на чијим гвозденим вратима сем броја куће не стоји ништа више. То је дом Гетеова института Немачке академије.

На вратима секретаријата пише: »Забрањено пушење«, али када смо ушли, две чиновнице претражују карлотеку и један господин с цигаретом прегледа пошту. Господин осредњег раста с проређеном косом, живим или нешто сањалачким и уморним очима. Њему је допуштено да пуши у секретаријату, и то је д-р Дерлет, управник Гетеова института.

Минхен, септембра 1943 године

Није чудо што је управник прво показао свој ванредно лепо уређен институт, где ниједна стварчица није творнички производ већ укусан ручни рад. Нигде се ни за тренутак не осећа званичност места; потпуна до маћа атмосфера влада чак и у дворницама за предавања. Најзад смо се задржали у малој дворници на по следњем спрату, која је некад била вероватно библиотека, а сада служи за конференције.

Већ се од првог тренутка види да д-р Дерлет има послана с много људи и с разним жељама. Његова су излагања јасна и одређена. »Овогодишњи први курс имао је 170 учесника, а то су били Бугари, Данци, Грци, Хрвати, Италијани, Мађари, Румуни, Словаци, Срби, Фламанци, Французи, Турци, Швеђани и Шпанјолци. Срби су досада учествовали у четири групе са 3, 3, 4 и 5 учесника, и то делимично наставници или студенти германистике.«

»Колики број учесника може да прими институт и како се врши избор, то је више унутарња ствар института, али како је наш принцип да ништа не прећутимо, то и на ово питање можемо мирно одговорити, смеши се д-р Дерлет и нуди цигарету. »За мене су цигарете средство за умиривање, а кад треба, онда и за рад.« Затим наставља:

»Институт може да позове око 250 стипендиста, а из искуства знамо да се најбоље ради с нешто испод 200. То су све академски образовани људи између 20 и 45 година. На по следњим курсевима даме сачињавају

нешто већу половину. Предатој молби треба приложити шест препорука исто толико писмених потврди о досадашњем раду. Препоруке треба да су од једног Немца и пет својих суграђана, а две потврде о раду од Немца и четири од својих суграђана. Од послатих молби изаберу се најбоље. Изабраници долазе у Минхен потпуно на рачун Института.« Већ самим тим што ученици на курсевима могу бити само позвани гости, курсеви се свакако разликују од распрострањених летњих курсева извесних универзитета?

»Ми немамо ничег заједничког са универзитетом или са летњим курсевима за учење језика. Нам је циљ да позваним гостима омогућимо усавршавање немачког језика, али истовремено и да их упознамо са разним питањима из савремене Немачке. Тако, на пример, ја на своме предавању »Питања садашњице« не постављам за расправљање никакве проблеме, већ остављам својим слушаоцима да сами стављају питања, без обзира да ли су та питања радознатост или чак и личне бриге којега госта. Минхенски боравак у сваком

случају треба да упозна ученика са стварношћу која се крије иза заједничког добра западњачке културе. Овде је омогућено људима из различних крајева да се ближе упознају и да измене своје мисли... Скоро сви наши слушаоци су германисти, и ради тога полажемо велику пажњу да их упознамо са грубљим и финијим тајнама немачког језика.«

Даље смо дознали да се сем по менутих часова предају одломци из књижевности, филозофије, веронауке, историје, уметности, позоришта и музике. Учесницима стоји на располагању добро уређена библиотека, и стара библиотекарка упозорава на леп број ретких издања. То је једна од ретких библиотека за коју би се могли рећи: »Штета што није моја!«

У фоајеу се спрема једна група Бугара на кратак пут по Немачкој. Тешко им је да свако оствари своју жељу, али ипак би хтели да заједно путују. Питам их које је предавање оставило на њих најјачи утисак. Скоро једнодушно кажу да је то био двочасовни приказ личности Принца Еугена од професора Х. ритера фон Србика.

Позоришне делешке

О јапанском позоришту. — Таро Сугахара, данас библиотекар Универзитетске библиотеке у Токију, дао је недавно немачкој штампи врло занимљив преглед историског развића јапанског позоришта, као и његово садашње стање. Сугахара је познат као преводилац Фрајтагове »Технике драме« на јапански језик.

Писац утврђује да модернизовање

Јапана, под утицајем западне културе, почиње од Мејији — рестаурације, 1868 године. Ипак, унутарњи, духовни лик Јапана много се не мења: он је још врло живо сачувао традиције свога феудалног добра. Отуд дуалистички основ у јапанској духовној култури, па и у јапанском позоришту: извесна мешавина старог феудалног света са мо-

дерном културом. Старо јапанско позориште почиње у XIV веку, а обележено је но — играма, насталим под утицајем Кине и централних азијских народа (преко Кореје), кабуки — позориштем у бунраку — позориштем с луткама. Но — игре одговарају аристократском укусу, а подржавају их живо и данас неколике глумачке породице и приказују само ограничenu броју публике. Кабуки-позориште је народно, пучко, малограђанско; оно се и данас игра по целом Јапану. Кабуки значи онај који је изгубио равнотежу; кабуки-позориште је оно које тера и игра шегу, које игра и говори необичне ствари, оно је нека врста мешавине, у претерану смислу речи, свих оних шаљивих елемената који годе народном укусу (нижи хумор, слободније досете и упадице), фарса у неку руку. Кабуки-позориште претставља данас јединствену целину, али је у својој унутрашњости врло сложена мешавина драме, опере, плеса, балета, игре с луткама. Пошто се кабуки-позориште особито развило у иедо-периоду и кроз пуна три столећа било израз једног у суштини својој неизмена, духовно непокретна грађанско друштво,пало је у известаченост, у манир. Ипак су његове декорације и костими рађени с необичним уметничким укусом, а његова глумачка техника чудно префињена. После велике рестаурације из 1868 године, почело је и кабуки-позориште да се прилагођава духу новога времена. У томе правцу нарочито је деловао Дањуро Ихикава IX (у Јапану постоје глумачке династије које се обележавају бројевима као владари): он је покретао многе реформе, али без неког успеха, традиционални јапански дух био је јачи. За њим долази Тे-

и肯 Судо (умро 1909) који је, у Осаки, приказао јапанској публици први политички комад. Од 1889. године има Јапан устав, нагло се развија, постаје велика сила. Позоришни живот такође цвета. Шимпа, нова позоришна школа, коју особито унапређује Отојиро Каваками (умро 1911), даје већ савршене уметничке облике. Како између 1901. и 1903. године умиру највећи кабуки глумци, Дањиро, Кикуро, Оное V, Садањи Ихикава, кабуки-позориште приморано је да уврсти у свој репертоар, против воље својих традиција, и неке комаде из шимпа-покрета који реалистички обрађују грађански живот. Претставници шимпа-покрета Минору Таката и Иохо Ми (умро 1932) употпуњују домаћи грађански репертоар и страним писцима, особито Шекспиром, док класичне кабуки-комаде узимају у свој репертоар после подробних прерада. Ипак, шимпа-покрету није пошло за руком да створи ново народно позориште, које би се засновало на савременом јапанском животу. Револуционарни позоришни покрет почиње д-р Шоно Чубики (умро 1935). Он је превео цела Шекспира и издао га у 40 књига. Удруживши се са европски образованим Хогечу Шимамуром, оснива »Књижевно друштво« (Бунгей-Киоку) које има за циљ да јапанској публици прикаже европске драме. Он ствара нови тип глумца, у европском смислу речи, између осталих страственог Сумака Мачуи и Дањиро Саваду: они ће успети да нађу, најзад, компромис између кабуки-драме и нове драме у смислу модерне европске драматургије. Између осталих позоришних покрета у данашњем Јапану Сугахара истиче »Слободну сцену« и »Чукији — Мало позориште« (име према једном

токијском кварту). »Мало позориште« служи као нека врста »лабораторије за нову националну драму будућности«, а извело је досад многе модерне европске драматичаре, и оне најекстремније: Шоа и Пирандела, затим многе словенске драматичаре, између осталих Чехова, као и класичаре, Шекспира, Молијера, Ханса Сакса. Данас се »Мало позориште« разделило, постоји и »Ново Чукији-позориште«. У овом тренутку, ни једно ни друго нису више

толико екстремна позоришта као при постанку: нису само уметничка и културна позоришта, већ су се прилагодила измене духу јапанског друштва. Иначе, у Јапану постоје данас, поред но-игара за љубитеље ексклузивне уметности, и многа модерно уређена позоришта која су заснована на чисто привредном основу, као и анахронистична кабуки-позоришта која, такође, имају много својих оданих поштовалаца.

J.

Позоришна хроника

* Главни Вајмарски драматург д-р Ото Ц. А. Цур Неден, директор позоришно-научног института Јенског универзитета, објавио је недавно и друго издање свога дела »Драма и драматургија у XX веку«. О овоме делу много се расправљало у своје време. Друго издање анатно је поправљено и проширено.

* Карл Орф, један од најизражитијих савремених немачких композитора, довршио је ново музичко дело које носи назив »Разборита«. Ово је историја једног краља и његове мудре жене. Дело ће ускоро бити изведено у Берлину, у режији Рудолфа Шела.

* У Антверпену имала је веома велика успеха премијера Гетеова »Егмонтака«. Позоришна критика истиче режију интенданта д-ра Гинтера Штарка из Позена. Егмента је тумачио, у велиkim потезима, Јорис Дил.

* Државни институт за немачко музичко истраживање дао је налог музичком историчару професору

д-ру Рудолфу Герберу из Гетингена да изврши све потребне припреме за целокупно издање Глукових дела. Ово издање биће подељено на шест одељења и имаће 35 књига. Гербер је већ раније дао сјајну биографију великог музичара Кристофа Вилибалда Глuka.

* Талија — позориште у Хамбургу прославило је 10 новембра стогодишњицу свога постојања. Том приликом изведена је, у новој режији, позната комедија »Новинарик« од Густава Фрајтага.

* Нови зимски семестар на немачким универзитетима донео је велики број позоришно-научних предавања и вежби. Позоришна наука предаје се на девет универзитета, а предаје је 13 доцентата са 25 различних предавања или институтских вежби. Наводимо називе поједињих занимљивијих предавања: у Берлину чита Кнудсен »Историју позоришне уметности у XVIII и XIX веку« и »Гетеов Фауст на позорници«. Позоришним вежбама управљају најчувенији бер-

лински редитељи који драматуршки ном и чита, у исти мах, своју стубрађују однос драме према позоришту. У Бону је Фишер везао своје предавање о »Уметничком стварању глумца« са практичним вежбама. Позоришно-научне теме у Франкфурту ове су: »Позориште у европском простору« и »Проблеми савремене оперске позорнице«. У Јени чита Цур Неден »Епохе позоришне историје«, и поделио је свој семинар на вежбе за почетнике и старије. Нисер чита предавања »О позоришној историји XIX и XX столећа« и »О драматичару Хајнриху фон Клајсту«. У Минхену предаје Кучер о позорници и филму у вези са минхенским реепртоарским пла-

дију о »Историји нове немачке глумачке уметности«. Браун даје »Увод у позоришну критику«. У Прагу излаже Бирк тему »Драматуршко значење позоришног сликарства«, док Пергер приказује савремену немачку драму. Бечке теме су: »Немачко и европско позориште средњега века«, »Суштина и историја режије«, »Позоришна уметност у XIX веку«, »Практична драматургија«. Осим ових тема ужег позоришно научног карактера, има и тема које се баве културно-политичким задацима уметничког посматрања, или објашњавају однос штампе према позоришту.

Из античке комедије
(Слика са једне вазне из Пестума)

НЕКРОЛОГ:

СМРТ БРАТОЉУБА ГЛИГОРИЈЕВИЋА

Неочекивано је пре извесног времена умро скромни и даровити глумац Братољуб Глигоријевић. Доносимо говор који му је на дан сахране одржао пред капелом на Новом гробљу Живојин Петровић, лектор Народног позоришта.

Има глумаца који на крају сезоне не очекују већу плату; о којима се скоро никад не говори у позоришним оценама; које публика не засиша цвећем; који не праве јурише на славу. Сем радости што су ту, они на позорници не знају за срећу што се лови сујетом да се буде велик и чувен. У присенку туђе славе, шћућурени да их нико не види, они су ипак негде на Олимпу, сасвим близу богова ако нису богови. То су у позоришту цврчци на огњишту без којих у њему не би било ни топло ни лепо.

Као онај Фламбо у Ростанову „Орлићу“, они презире одмор, стално су на даскама, више се греју на светлости рефлектора но на сунцу; „трпе, мру и чуте“, као што каже Вињи, запињу из све снаге да стигну до мете — како би на крају њихових напора Наполеон могао да објављује нове победе. Награда би за њих заиста била увреда, јер бескрајно воле своју муку; пошто су врло сиромашни, колајне су им и сувише скупе.

Скроман, ненаметљив, повучен у себе, — Братољуб Глигоријевић је био међу нашим глумцима један од најскромнијих. Скромност, иначе, није билька којој прија позоришно поднебље. Али је покојник умео у себи да нађе и сокова да је храни и сунца да јој да топлоте и сјаја. Глигоријевић је у своме животу био, пре свега, човек; њему већ самим тим није било тешко да буде скроман. Није волео да чека пред позоришним вратима, да кука за веће улоге, уверен да се дар показује и у малим улогама, каткад чак и очигледније но у главним. Типови скромника (читава ризница личности) добијали су у његовој интерпретацији ону дивну човечност, која се не постиже ни маестријом ни патосом и чија је изворишта он налазио дубоко у себи. Он је из племенитих наслага своје душе ко пао метал што више вреди но злато: то јест искреност.

Полазећи увек од искрености у тумачењу личности, Глигоријевић је нарочито у домаћем репертоару забележио неколико значајних глумачких успеха. Највише су му годили безбрижни типови из грађанске комедије и препредењаци из народних комада. Као човек из народа, теже се сналазио у страном репертоару.

Најпре је чергарио с неким бољим глумцима од грађа до града. То му је била једина школа — изванредна школа, уосталом. Смирио

се тек кад је постао члан Народног позоришта у Нишу. Ту је он, заједно са својим братом Гојком, тзв. покојником, носио на плећима скоро сваки репертоар. Онда је још био здрав, ведар и полетан. Из Ниша је прешао у Београд. На нашој позорници је заузимао скромно место, али се све до смрти држао на њему с много части.

Без икаква разметања, из просте неодољивости човека који жели да буде природан, волео је да станује у малим мирним улицама. Идеал су му биле чардаклије налик на чардаклију у којој се он родио у Крагујевцу. Обожавао је децу. Деца његових пријатеља увек су му трчала у загрљај. Вадио је из цепа последњу пару да је удели потребитима. Умео је по читаве сате да чучи у Зоолошком врту, крај животиња према којима су његове руке, пуне хране, биле врло дарежљиве.

Али добри Братољуб Глигоријевић није имао среће у животу. Остао је најпре без гласа (звукна, топла и прородна). Био је због тога на грдним мукама. Као некад Руцовић, он се ипак сналазио и даровитошћу угушивао тај недостатак. Кад је, међутим, почeo да губи здравље, кад је стао да вене, остајале су његове добре и самилосне очи. На последњим претставама могле су се осећати још само те његове крупне

изразите очи, превучене тугом, с пуним наслућивањем краја.

Данас више нема човека који је годинама забављао публику у Нишу. Испраћамо на вечни покој глумца који је у Београду десетак година правио скромније успехе, додуше, али чије су творевине биле увек надахнуте искреношћу, добротом, човечношћу. Све ће проћи, све ће се заборавити; али ће успомена на њега до краја остати чиста.

Уиме управе Народног позоришта ја се клањам пред земним останцима Братољуба Глигоријевића са осећањем туге што нас оставља млад и у знак захвалности за његова пријатна глумачка остварења.

Античка глумачка тоалета

Уредник и одговорни уредник д-р Винко Витезица
Власник и издавач: Српско народно позориште у Београду.
Штампа „ЛУЧА“, Краљице Наталије 100 — Београд

„ЖДРАЛИН“

шпедитерско отпремничка радња

ПЕРЕ ВЛАИСАВЉЕВИЋА

БЕОГРАД, Каћорђева ул. 99 — тел. 25-318

Врши превоз робе и преселења
намештаја у затвореним и отвореним колима. Експедиције же-
лезницом и лађом. Транспортно
осигурање. Сопствени магацини
за чување робе.

Стручну
ОПРАВКУ
РАДИО АПАРАТА

Србија-Београд

ВРШИ
ЕВРОПА РАДИО ЦАРА НИКОЛЕ 18
ФРЕСА И ПУТНИК 30-930

Специјална радња за dame и децу

Конфекција „Авал“

Тихомир М. Гајић

БЕОГРАД — ПОЕНКАРЕОВА УЛИЦА БРОЈ 24